

Sven Nordqvist

SAMYŠIS DARŽE

Versta iš
Sven Nordqvist
KACKEL I GRÖNSAKSLANDET
Opal, Stockholm, 1990

ISBN 978-609-441-045-1

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios
bibliotekų informacinės sistemos
(LIBIS) portale ibiblioteka.lt

Trečiasis leidimas

© Tekstas ir iliustracijos, Sven Nordqvist, 1990

Pirmą kartą išleido *Bokförlaget Opal AB*, Sweden

© Vertimas į lietuvių kalbą, Alma Braškytė, 2005

© Leidykla „Nieko rimto“, 2024

Sven Nordqvist

SAMYŠIS DARŽE

Iš švedų kalbos vertė Alma Braškytė

Iliustracijos autoriaus

Vilnius
2024

Buvo gražus pavasario rytas. Kiekviename krūme giedojo paukščiai, lapai ir žolės stiebėsi į viršų, kur pažiūrėsi, visur skraidžiojo, ropinėjo ir darbavosi maži vabalėliai, ir oras buvo pilnas po žiemos atkutusios gyvybės keliamo gaudesio – švelnaus dūzgimo, šnarėjimo ir čiulbėjimo.

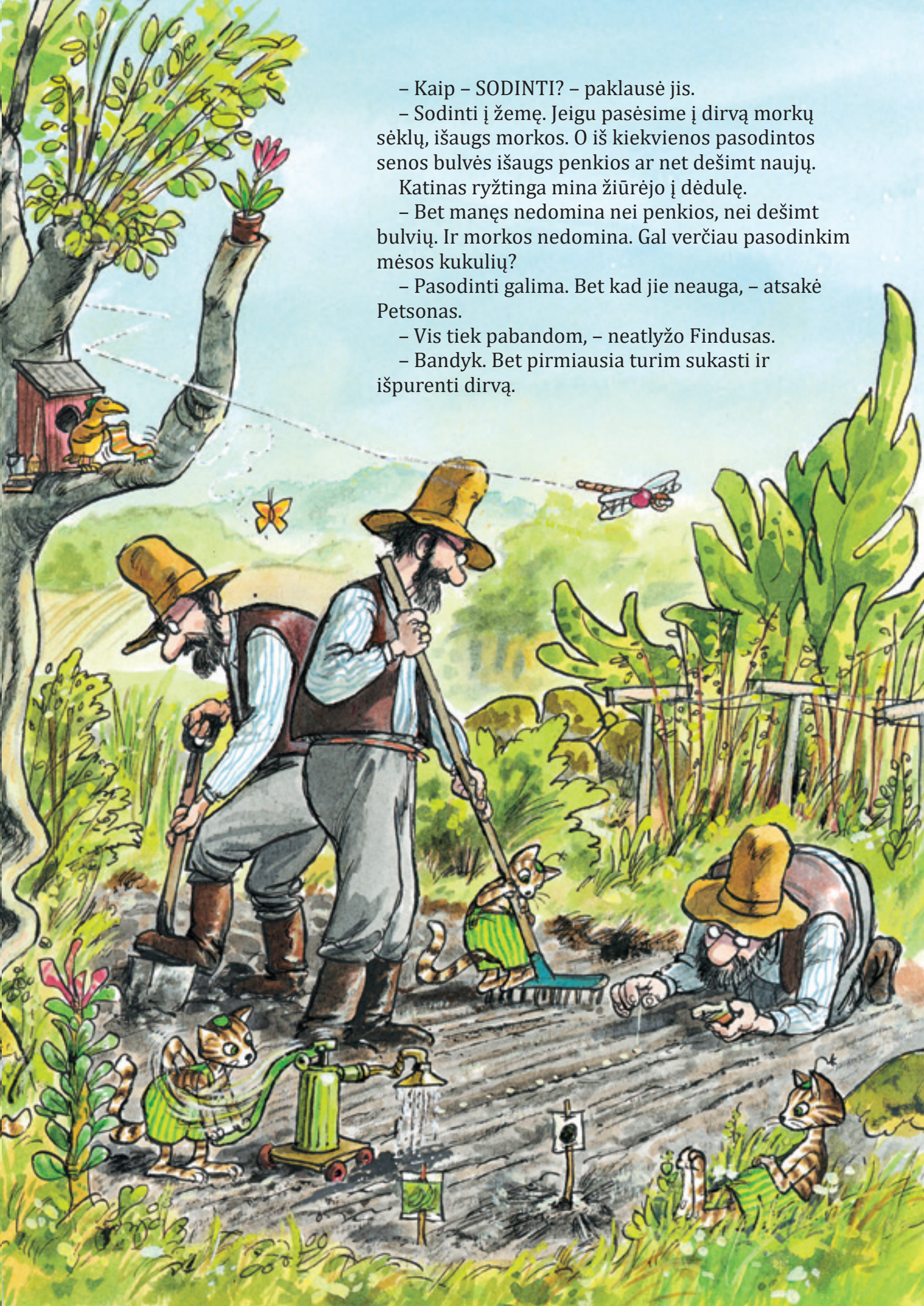
Dėdulė Petsonas stovėjo darže žiūrinėdamas ir čiupinėdamas žemę.

– Jau laikas, – pareiškė. – Šiandien galima sėti daržoves ir sodinti bulves.

Katinas Findusas bėginėjo aplink ir vaikėsi vabalus.

– Kaip – SODINTI? – paklausė jis.
– Sodinti į žemę. Jeigu pasėsime į dirvą morkų sėklų, išaugs morkos. O iš kiekvienos pasodintos senos bulvės išaugs penkios ar net dešimt naujų.
Katinas ryžtinga mina žiūrėjo į dėdulę.
– Bet manęs nedomina nei penkios, nei dešimt bulvių. Ir morkos nedomina. Gal verčiau pasodinkim mėsos kukulių?
– Pasodinti galima. Bet kad jie neauga, – atsakė Petsonas.
– Vis tiek pabandom, – neatlyžo Findusas.
– Bandyk. Bet pirmiausia turim sukasti ir išpurenti dirvą.

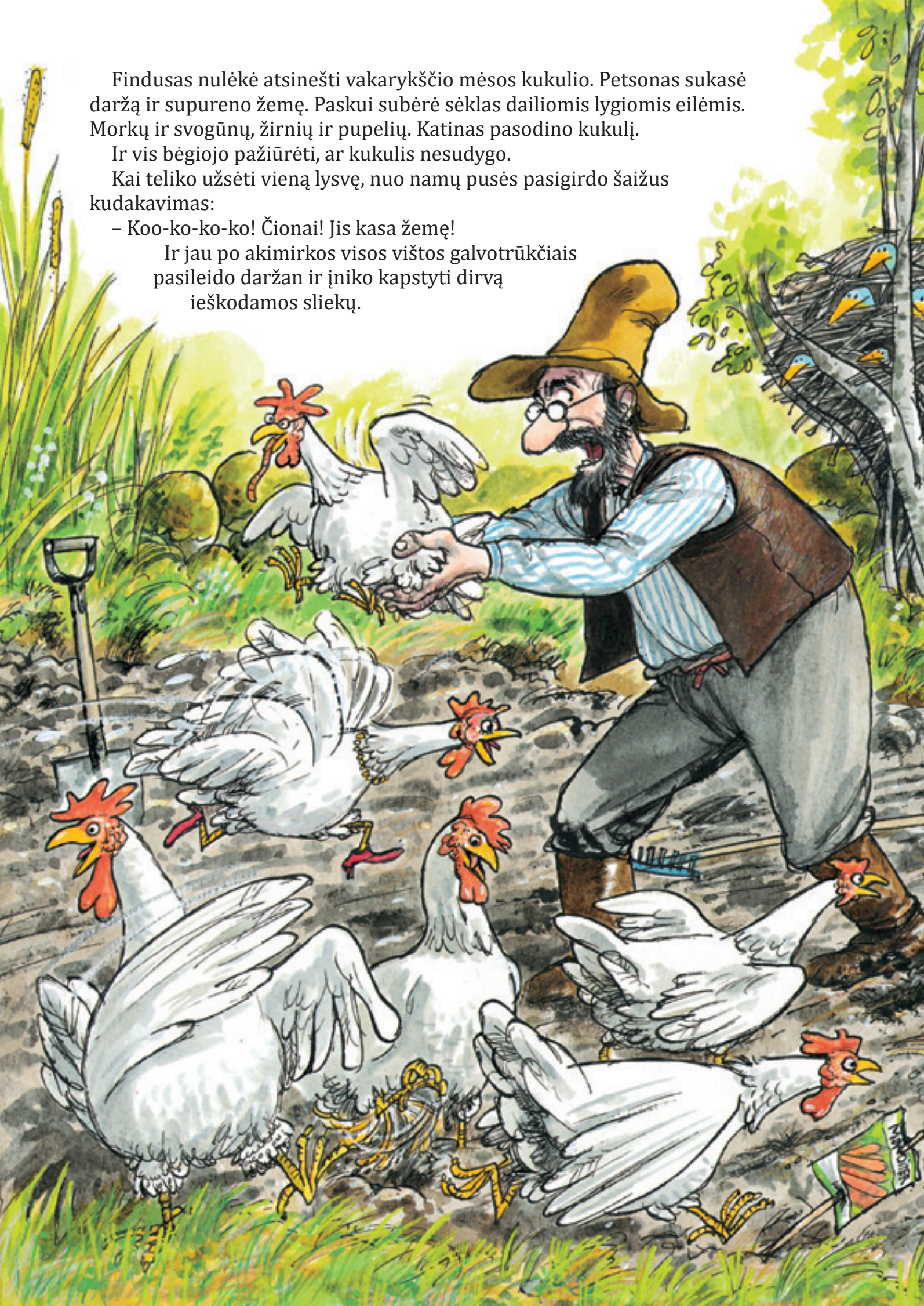
Findusas nulėkė atsinešti vakarykščio mėsos kukulio. Petsonas sukasė daržą ir supureno žemę. Paskui subėrė sėklas dailiomis lygiomis eilėmis. Morkų ir svogūnų, žirnių ir pupelių. Katinas pasodino kukulį.

Ir vis bėgiojo pažiūrėti, ar kukulis nesudygo.

Kai teliko užsėti vieną lysvę, nuo namų pusės pasigirdo šaižus kudakavimas:

– Koo-ko-ko-ko! Čionai! Jis kasa žemę!

Ir jau po akimirkos visos vištos galvotrūkčiais pasileido daržan ir ėniko kapstyti dirvą ieškodamos sliėkų.

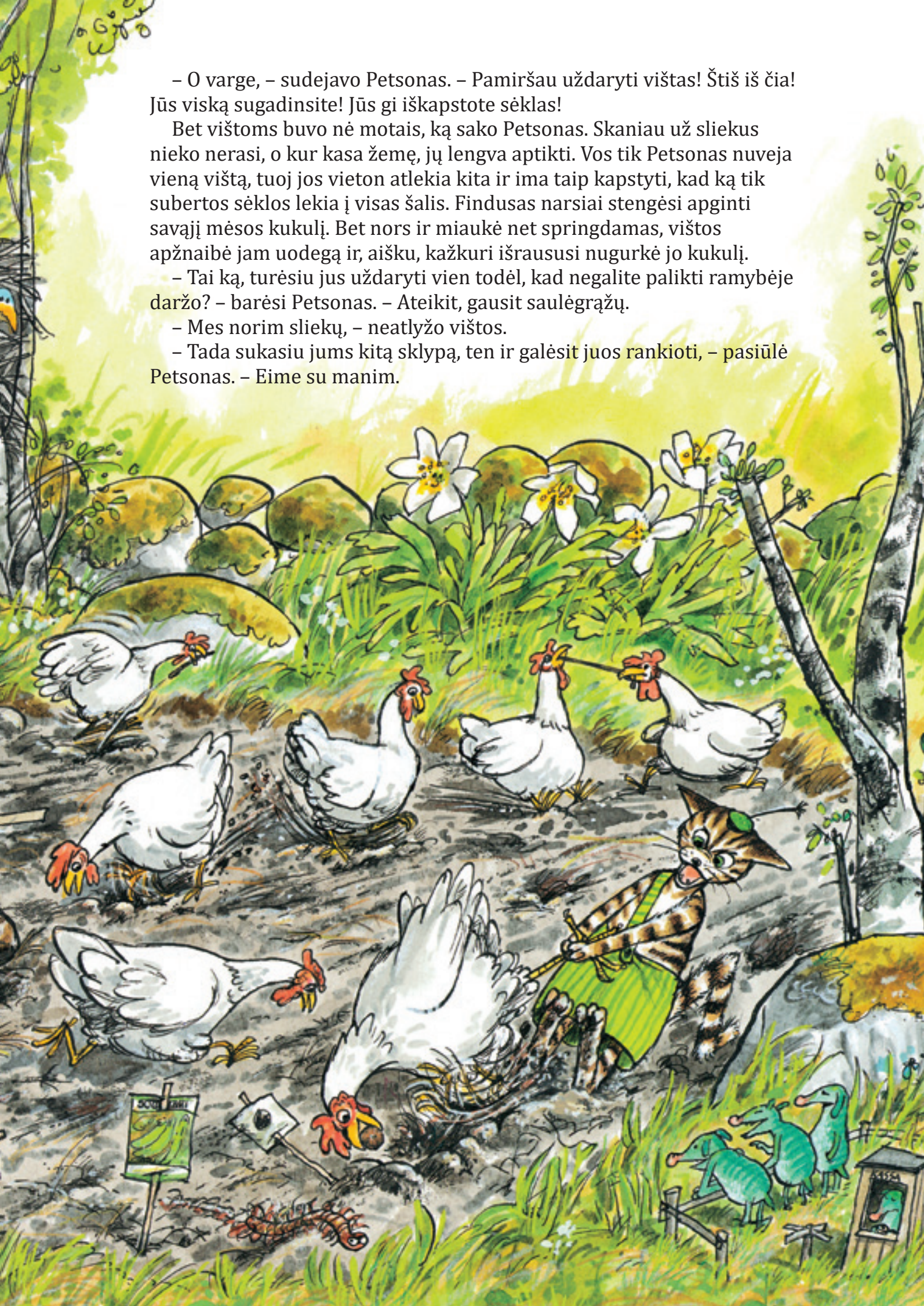
– O varge, – sudejavo Petsonas. – Pampiršau uždaryti vištas! Štiš iš čia! Jūs viską sugadinsite! Jūs gi iškapstote sėklas!

Bet vištoms buvo nė motais, ką sako Petsonas. Skaniau už sliokus nieko nerasi, o kur kasa žemę, jų lengva aptikti. Vos tik Petsonas nuveja vieną vištą, tuoj jos vieton atleikia kita ir ima taip kapstyti, kad ką tik subertos sėklos lekia į visas šalis. Findusas narsiai stengėsi apginti savąjį mėsos kukulį. Bet nors ir miaukė net springdamas, vištos apžnaibė jam uodegą ir, aišku, kažkuri išraususi nugurkė jo kukulį.

– Tai ką, turėsiu jus uždaryti vien todėl, kad negalite palikti ramybės daržo? – barėsi Petsonas. – Ateikit, gausit saulėgražų.

– Mes norim sliukų, – neatlyžo vištos.

– Tada sukasiu jums kitą sklypą, ten ir galėsit juos rankioti, – pasiūlė Petsonas. – Eime su manim.

Petsonas nuėjo į gardą ir iškasė tenai griovelį. Vištos laukė už tvoros.

– Ten neliko nė vieno slieko. Mes jau visus sulesëm, – pareiškė Raibutė, vyriausioji višta. Nuo jos čia viskas priklausė.

– Ką jūs, – tikino Petsonas, – sliekių čia iki valiai. Ateikit ir pačios pamatysit.

– Jeigu mes paklausysim, tu mus uždarysi garde, kad nebegalėtume išeiti, – atšovė Raibutė.

Petsonas tylėjo, nes kaip tik taip ir buvo sumanęs.

– Nee, nebūtinai, – spyrėsi jis šiek tiek dvejodamas.

Tada Findusas suspiegė kiek išgali:

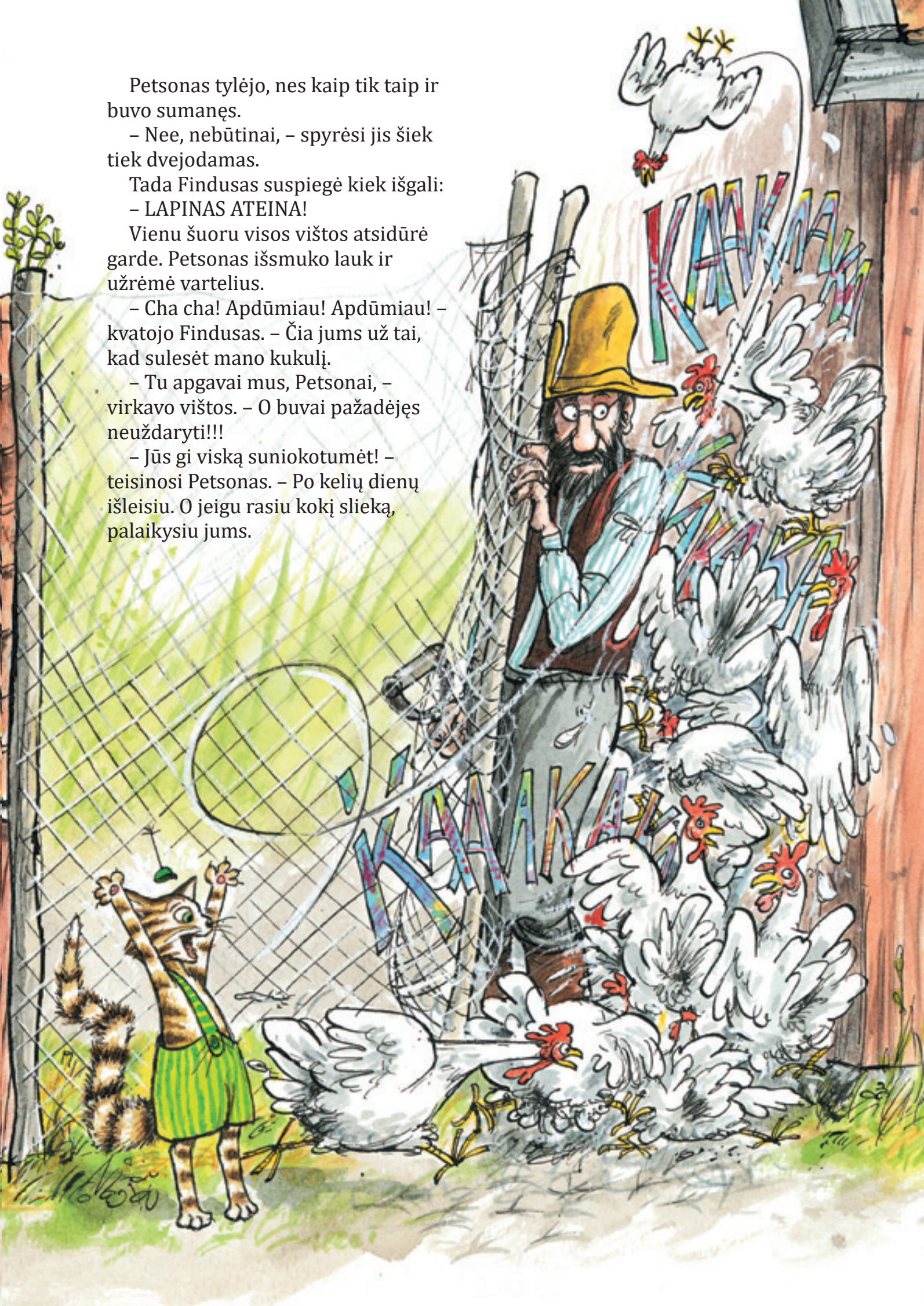
– LAPINAS ATEINA!

Vienu šuoru visos vištos atsidūrė garde. Petsonas išsmuko lauk ir užrėmė vartelius.

– Cha cha! Apdūmiau! Apdūmiau! – kvatojo Findusas. – Čia jums už tai, kad sulesėt mano kukulį.

– Tu apgavai mus, Petsonai, – virkavo vištos. – O buvai pažadėjęs neuždaryti!!!

– Jūs gi viską suniokotumėt! – teisinosi Petsonas. – Po kelių dienų išleisiu. O jeigu rasiu kokį slieką, palaikysiu jums.

Petsonas grįžo į daržą. Katinas atskuodė pirma jo. Abu gailiai žiūrėjo į nusiaubtą sklypą.

– Nelemtos vištos, – rūstavo dėdulė. – Visas darbas niekais nuėjo. Vėl viską daryk iš naujo.

– Ir mano kukulis, tas irgi niekais nuėjo. Jį surijo. Jo ne-bė-ra.

Petsonas iš naujo užsėjo lysves daržovių sėklomis, o Findusui teko pasodinti naują mėsos kukulį. Dėl visa ko aptvėrė jį tvirta tvora.

Tada atėjo metas bulvių laukui. Dėdulė išarė vagas, o katinas pasodino bulves. Seniokui tai buvo nelengvas darbas. Kai užbaigė, nugarą maudė kaip reikiant.

– Na, štai, – atsipūtė Petsonas. – Gera, kai viskas baigta. Beliko palaistyti ir laukti.

– Tu gali laistyti, o aš lauksiu, – pritarė Findusas.

Iš pat ankstaus ryto Findusas atlėkė tikrinti, ar neišaugo mėsos kukulis. Neišaugo. Priešingai. JIS BUVO DINGĘS! Liko tuščia duobutė. Be to, kažkas išmindžiojo puikiasias daržovių lysves.

O dar šurpiau atrodė bulvių laukas. Viskas buvo išvartyta, aplink žiojėjo duobės ir bulvių jose NE-BE-BU-VO!

Findusas pardūmė namo.

– Kelkis, Petsonai! Mano kukulis dingo ir bulvių nelikę nė vienoje duobelėje!

– Ką tu sakai, katine? Nė vienoje duobelėje neliko bulvių?

Petsonas išskuodė lauk. Katinas lėkė pirmas.

– Ką, po šimts pypkių, šitai reiškia? – sudejavo Petsonas, išvydęs bulvių lauką. – Kas tai padarė? Vištos juk uždarytos... KĄ? TAIGI VIŠTOS NEUŽDARYTOS!

Ei, jūūūs! Kaip jūs išlindote lauk?

Trys vištos išsigandusios spoksojo iš už medžio.

Pamačiusios, kad Petsonas jas pastebėjo, pasileido

tekimos tiesiausiu keliu į vištidę, o dėdulė bėgo iš

paskos. Kai atidarė vištidės duris, visas vištas aptiko savo vietose.

– Ar jau galime išeiti? – paklausė viena.
– Išeiti? Jūs juk jau buvot išėjusios ir
nusiaubėt visą bulvių lauką. Kaip sugebėjote
išsmukti iš vištidės?

– Mes nieko nepadarėm! – Mes buvom
čia kiaurą naktį. – Aš miegojau. – Aš dėjau
kiaušinius. – Aš irgi. – Mes nieko
nusiaubėm! – sukudakavo vištos.

– Ne ne, kaipgi, – niršo Petsonas. – Tai
Gustavsonas atėjo ir iškapstė bulves.

– Petsonai, Petsonai, – pertraukė jį Findusas.
Jis užšoko dėdulei ant peties ir pastukseno
bulvės pusele jam į kaktą. – Čia ne jos. Žiūrėk!
Čia tas, kas apkramtė bulves. Vištos juk nelesa
bulvių.

– Nee, – patvirtino visos vištos, – mes
nelesam bulvių.

– Dar ir kaip lesat, – sutriko Petsonas.

– Bet nekramto, – užginčijo Findusas. – Na, pažiūrėk, kimšta didžiausiais kąsniais. Be to, dirvoje palikti pėdsakai. Tikrai ne vištų. Ne vištų pėdsakai.

– Ne vištų pėdsakai, – suprunksė Petsonas. – Norėčiau tikėti.

– Mes irgi norime tikėti, kad ne vištų pėdsakai, – sukudakavo vištos ir vorele išskubėjo pro duris bulvių laukan.

Petsonas atkurnėjo paskutinis. Findusas jau stovėjo apsuptas vištų pulko ir kruopščiai tyrinėjo pėdsakus lygindamas juos su savaisiais.

– Matai, Petsonai, – paaiškino Raibutė, – čia ne mes, čia karvė.

– Ne, ožka, – nesutiko kita višta.

– Briedis.

– O gal kokia varlė?

– O gal Gustavsonas?

– Ne, aš žinau, kas tai, – pasakė Petsonas ryžtingai. – Tai...

– Kvyyy, – pasigirdo iš pievos, – kvyyy...
– ...kiaulė. Tiksliau, Gustavsonas su kiaule.
Na taip. Tai buvo kaimynas Gustavsonas, o už virvės jis tempė
kiaulę.
– Naktį buvo pabėgusi! – šūktelėjo Gustavsonas. – Užtikau ją
Andersono bulvėse. Mėgsta bulvytes paknisti.
– Kaipgi, žinom, – atsakė Petsonas. – Pirmiausia užėjo pas mus
ir prisišlamštė iki soties.
Gustavsonas priėjo pažiūrėti.
– Baisu, – sumurmėjo jis. – Aš tau atiduosiu bulves.
– Nieko baisaus, – atsakė Petsonas. – Tik kad savo vištas aš
be reikalo ūdijau. Na, tegu sau kapstosi šiandien, vis tiek
čia viskas išrausta, o bulves iš naujo pasodinsiu vakare,
kai jos sutūps miegoti. Ar girdėjote? Na, galit kapstyti,
BET TIK BULVIŲ LAUKE! IR NĖ ŽINGSNIO Į DARŽĄ!
Pažadėkite!
– Pažadam, – sutartinai sukarksėjo vištos ir
nieko nelaukdamos šoko tarp grumstų ieškoti
sliėkų.

Petsonas sukalė nedidelę tvorelę tarp daržo ir bulvių lauko, jeigu vištos netyčia užsimirštų. Findusas padėjo išvaikyti tas vištas, kurios nežinojo, ką reiškia pažadėti. Jam baisiai patiko būti tvarkdariu.

Vakarop dauguma vištų, kaip paprastai, grįžo į vištidę, bet kelios dar tebesikapstė dirvoje.

– Na, eikit gulti, – paragino Petsonas. – Sliekai pasibaigė. Dabar aš sodinsiu bulves ir nebeleisiu jų vėl išrausti.

– Tupėsit užrakintos tris savaites, – griežtai nukirto Findusas.

– Ššš, tyliau! – sušnypštė Petsonas.

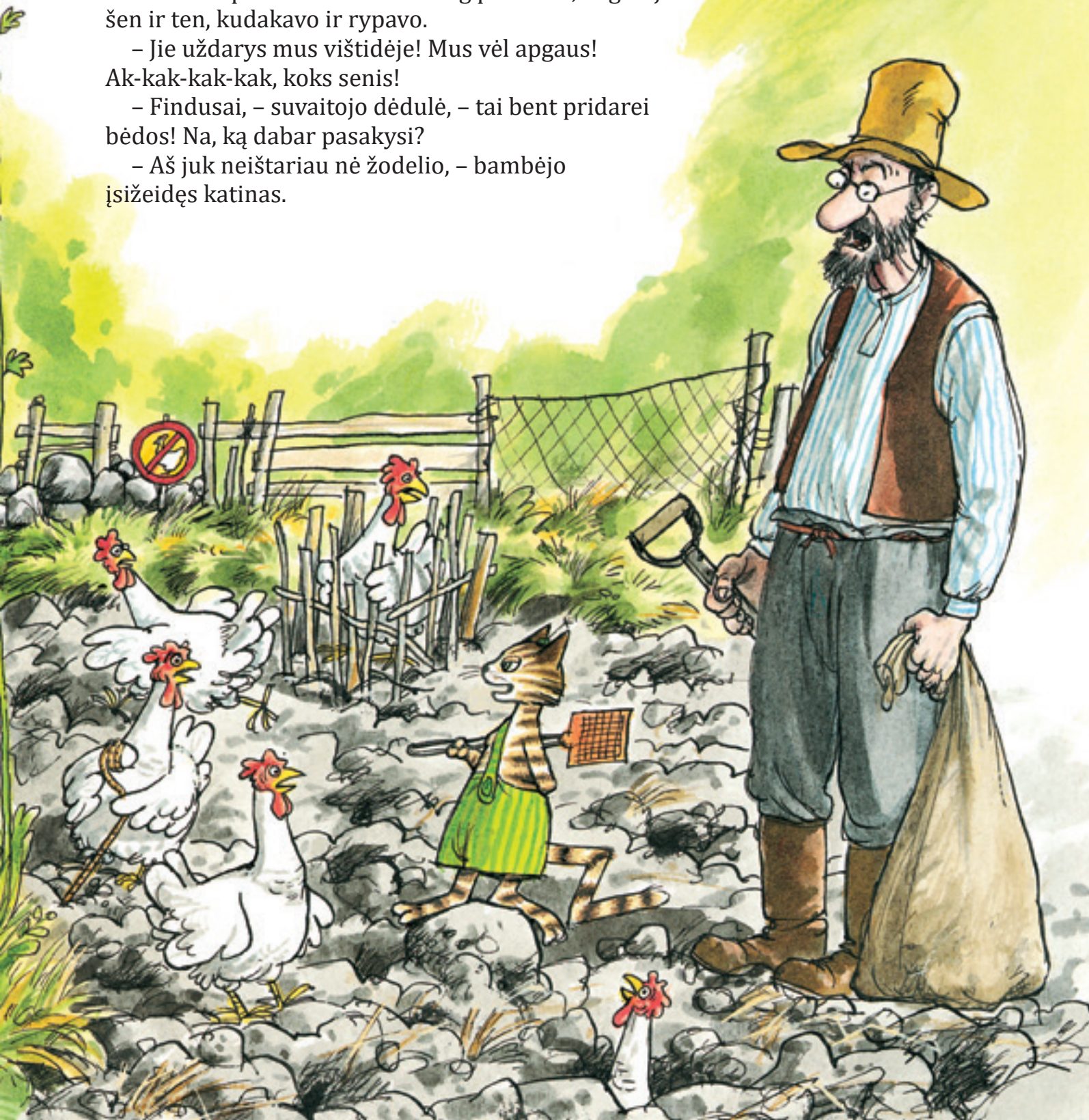
Bet buvo per vėlu. Vištos tiesiog pakvaišo, bėginėjo šen ir ten, kudakavo ir rypavo.

– Jie uždarys mus vištidėje! Mus vėl apgaus!

Ak-kak-kak-kak, koks senis!

– Findusai, – suvaitojo dėdulė, – tai bent pridarei bėdos! Na, ką dabar pasakysi?

– Aš juk neištariau nė žodelio, – bambėjo išžiūdęs katinas.

Vištos tupėjo pasislėpusios krūmuose ir aptarinėjo Petsono bjaurumą.

– Mes nenorime būti uždarytos. Pasiliksimė čia per visą naktį, – pareiškė Raibutė.

– Bet pagalvokit, o jeigu lapinas atsėlins ir nusineš, – baugino Petsonas.

– Už tvoros pilna lapių! – šūkčiojo Findusas.

– Daugiau nebepavyks mūsų apgauti, – Raibutė buvo neįveikiama. – Joks lapinas čia neateis!

– Nėra prasmės ginčytis, – šnipštelėjo Petsonas Findusui. – Pasodinkime bulves ir tikėkimės, kad viskas bus gerai.

Taigi Petsonas antrą kartą pasodino bulves. Findusas pasodino trečią mėsos kukulį ir aptvėrė dar geresne tvora. Dabar niekas negalės jo išrausti.

Kai jie baigė, buvo beveik visai sutemę. Vištos bolavo už krūmų, iš ten jos atsargiai stebėjo Petsoną su katinu.

– Einu miegoti. Likit lauke, jei nebijot, – tarstelėjo Petsonas. – Tik pažadėkit nebekapstyti.

– Gal, – atsakė Raibutė. – Gal ir pažadam.

Svenas Nordqvistas (g. 1946) – tarptautinį pripažinimą pelnęs švedų vaikų rašytojas ir knygų iliustruotojas. Šioje paveikslėlių knygoje pasakojama, kaip dėdulė Petsonas ir jo katinas Findusas pluša darže, tačiau jame netikėtai kyla didžiulis sąmyšis. Nuotaikinga istorija ir išraiškingos iliustracijos sudomins net mažiausio amžiaus skaitytojus.

Lietuvių kalba anksčiau išleistos šios serijos knygelės:

„Petsono tortas. Lapių medžioklė“, „Nelaimingas Petsonas. Sąmyšis darže“, „Kaip Findusas, būdamas mažas, ėmė ir prapuolė“, „Kaip Findusas gaidį Karuzą išvij“, „Kalėdų Senelio staigmena“.

Šiuo metu iš naujo leidžiamos populiariausios istorijos apie Petsoną ir Findusą „Petsono tortas“, „Kaip Findusas gaidį Karuzą išvij“, „Sąmyšis darže“, „Nelaimingas Petsonas“ „Petsonas stovyklauja“, „Lapių medžioklė“, „Kaip Findusas, būdamas mažas, ėmė ir prapuolė“, „Findusas išsikrausto“, „Kalėdų Senelio staigmena“ bei visai naujos, anksčiau Lietuvoje dar nė karto neleistos knygelės „Petsono ir Finduso Kalėdos“, „O ką tu moki, Petsonai?“, „Ar pažįsti Petsoną ir Findusą?“, „Kur dingo Petsonas?“.

Redaktorės *Audra Kairienė* ir *Irena Plaušinaitytė*

Maketavo „Niekorimto“ dizaino grupė

Tiražas 1500 egz.

Išleido leidykla „Niekorimto“

Dūmų g. 3A, 11119 Vilnius

www.niekorimto.lt

Spausdinta Latvijoje

© Photo: Danne Eriksson

Svenas Nordqvistas, gimęs 1946 metais Helsingborge, Švedijoje, visą gyvenimą piešė ir tapė, taip pat dirbo architektu ir mokytoju. 1983 metais jo kūrinys „Agatonas Omanas ir abėcėlė“ laimėjo paveikslėlių knygų konkursą, kurį surengė švedų leidykla „Opal“. Po metų buvo išleista pirmoji jo knyga apie Petsoną ir Findusą – „Petsono tortas“. Iš pradžių dailininkas ir rašytojas neplanavo kurti knygų serijos, tačiau dėdulė Petsonas ir jo katinas Findusas nutarė užsibūti ilgėliau ir šiandien yra vieni mėgstamiausių Sveno Nordqvisto personažų. Jaunystėje rašytojas dažnai įkvėpimo semdavosi iš amerikiečių satyros ir humoro žurnalo „MAD“ – žvelgiant į jo knygų iliustracijas, ši žinia nestebina. Jo potraukis dailidės darbams ir techninėms konstrukcijoms taip pat atsispindi Petsono ir Finduso pasaulyje.

Sveno Nordqvisto iliustracijos išsiskiria tokia spalvų ir detalių gausa, kokią būtų sunku rasti kieno nors kito darbuose. Kiekviena iliustracija tarsi atskiras pasaulis, kupinas smulkių detalių, kurios savaip papildo istoriją – net tyrinėjant jas ilgesnį laiką, galima vis aptikti naujų, anksčiau nepastebėtų dalykų. Gal todėl jas mėgsta ir vertina tiek daug skaitytojų – nuo mažųjų iki suaugusiųjų, kuriems paveikslėlių knygos jau toli praeityje.

ISBN 978-609-441-045-1

9 786094 410451

www.niekorimto.lt

Užsuk, net jei tu ir ne vaikas

Jeigu, pavasariui atėjus, į dirvą pasėsime morkų sėklų, tai išdygs morkos. O iš kiekvienos pasodintos senos bulvės užaugs penkios ar net dešimt naujų. Taigi iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad daržininkauti tikrai verta.

Tačiau nenuoramom katino Finduso nedomina nei penkios, nei dešimt bulvių... Ir morkos jam neįdomu! Ką gi, dėdulė Petsonas galiausiai nusileidžia, ir Findusas pasodina... mėsos kukulį! Dabar reikia tik laistyti daržą ir laukti. „Tu gali laistyti, o aš lauksiu“, – nuolankiai sutinka Findusas. Deja... Jiems belaukiant, darže kyla sąmyšis...

Kitos knygos apie Petsoną ir Findusą:

